

9. SINIF DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 2. ÜNİTE FULL ÖZET

2. ÜNİTE: DİN VE İSLAM

BU DERSİMİZDE NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- 1) Dinin Tanımı ve Kaynağı
 - a) Dinin tanımı
 - b) Dinin kaynağı nedir?
- 2) İnsanın Doğası ve Din
- 3) İman ve İslam İlişkisi
- 4) İslam İnanç Esaslarının Özellikleri
- 5) Kur'an'dan Mesajlar: Nisâ sûresi 136. Ayet
- 1) Dinin Tanımı ve Kaynağı

1) DİNİN TANIMI VE KAYNAĞI

a) Dinin Tanımı

Kur'an-ı Kerim'de "dîn" kelimesi hem ulûhiyyeti hem ubûdiyyeti ifade etmek üzere kullanılır. (Yani, zıt anlamlara gelmektedir.)

Ulûhiyyet: İlahlık, ibadet edilen varlık manasına gelir. İslam'a göre ulûhiyyet makamı sadece Allah'a (c.c.) aittir.

Ubûdiyyet: Kulluk, itaat, boyun eğme, ibadet etme manasına gelir. İnsanların, Allah'ın (c.c.) rızasını elde edebilmek için O'nun emirlerini yerine getirip, yasaklarından kaçınmak manasına gelir.

Ulûhiyyet: İlahlık, ilah olmak (Allah'a aittir.)

Ubûdiyyet: Kulluk, kul olmak (İnsanlara aittir)

Din kelimesi, Kur'an-ı Kerim'de doksan iki yerde geçmektedir ve çok geniş bir anlam dünyasına sahiptir. Buna göre;

1) Allah'a (c.c.) bakan yönüyle dîn; hâkim olmak, itaat altına almak, kanun ve şeriat göndermek, hesaba çekmek, ceza-mükâfat vermek demektir.

2) İnsana bakan yönüyle dîn; boyun eğmek, aczini anlamak, teslim olmak ve ibadet etmektir.

Örneğin:

Müdür/Öğretmenlere bakan yönüyle okul neyi ifade etmektedir?

Öğrenciye bakan yönüyle okul neyi ifade etmektedir?

Kur'an-ı Kerim'de Din Kelimesinin Bazı Anlamları

1) Ceza (karşılık), kıyamet, ahiret: "O gün, Allah onlara kesinleşmiş cezalarını verecektir. Allah'ın apaçık hak olduğunu bileceklerdir." (Nûr sûresi, 24/25)

2) Üstün gelme, hâkimiyet, itaat altına alma: "Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O'nundur. İtaat de daima O'na olmalıdır. Öyle iken siz Allah'tan başkasından mı korkuyorsunuz?" (Nahl sûresi, 16/52)

3) Teslimiyet, kulluk, ibadet: "Hâlbuki onlara, ancak dini Allah'a has kılarak, hakka yönelen kimseler olarak O'na kulluk etmeleri, namazı kılmaları ve zekâtı vermeleri emredilmişti. İşte bu dosdoğru dindir." (Beyyine sûresi, 98/5)

4) Kanun, şeriat, millet: "De ki: 'Allah doğru söylemiştir. Öyle ise hakka yönelen İbrahim'in dinine uyun. O, Allah'a ortak koşanlardan değildir.'" (Al-i İmran sûresi, 3/95)

İslam âlimlerine göre dinin tanımı

"Din, akıl sahiplerini peygamberin bildirdiği gerçekleri benimsemeye çağıran ilâhî bir kanundur." (Seyyid Şerif Cürcânî)

"Din, akıl sahiplerini kendi iradeleriyle şimdiki halde (dünyada) salâha, gelecekte (ahirette) felâha sevkeden, Allah (c.c.) tarafından konulmuş bir kanundur." (Tehânevî)

Son dönem İslam âlimlerinden **Elmalılı Hamdi Yazır:** "Din, akıl sahiplerini kendi istekleriyle iyilikleri yapmaya sevk eden ilahî bir nizamdır."

Tariflerin ortak yönleri dikkate alındığında dinin tarifi şöyle yapılabilir:

Din; Allah (c.c.) tarafından peygamberler aracılığıyla gönderilen, akıl sahiplerini kendi istek ve hür iradeleriyle hayırlı olan şeylere sevk eden ilahî kurallar bütünüdür.

"Din" tarifinde bulunması gereken şartlar nelerdir?

❖ **İlahî kaynaklı olmalıdır.** İnsanların oluşturduğu, ortaya koyduğu şeyler din olamaz.

❖ **Akıl sahibi insanların özgür iradesiyle tercih edilmelidir.** İslam dinine göre akıl sağlığı yerinde olmayanlar ve akıl-baliğ olmayanlar dinden sorumlu değildir. Ayrıca din, samimi ve içten duygularla benimsenir, özgür irade ile tercih edilir. Baskı ve zorlamayla dini kabul ettirmeye çalışmak dinin ilkelerine aykırıdır.

❖ **Dinin gönderiliş amacı, insanları dünya ve ahiret mutluluğuna ulaştırmaktır.** Din özü itibarıyla inananları hayra ve iyiliğe sevk eder.

Dinin tarifini yapmaya çalışan Batılı ilim adamları genelde kendi uzmanlık alanları (felsefe, sosyoloji, psikoloji, antropoloji) üzerinden bakarak dine ilişkin farklı tanımlar yapmışlardır.

- ❖ Bazıları dini manevi tecrübenin bir ürünü olarak görürken
 - ❖ Bazıları da toplumsal hayatı düzenleme ihtiyacından kaynaklanan bir alan olarak tanımlamışlardır.
- Batılı aydınların dine yaklaşımları, dini kapsayıcı olarak tanımlamaktan uzaktır. Çünkü bu tanımları yapan bilim adamları dini yalnızca bir yönüyle ele almakta ve dinin gerçek yapısını ortaya koymakta yetersiz kalmaktadır.

Farklı bilim dallarına göre din tanımları

- ❖ “Din bir cemaatin meydana gelmesini sağlayan âyin ve inançlar sistemidir. (Emile Durkheim / Sosyolog)
- ❖ “Din, insanın sonsuz kavramasını sağlayan, akıl ve mantığa tabi olmayan zihni bir meleke veya yetenektir.” (Max Müller / Dil Bilimci)
- ❖ “Din, dua, kurban ve inançla kendini gösteren bir arzudur.” (Feurbach / Filozof)
- ❖ “Din, hayatın anlamını veren, öte dünya arayışını sağlayan ve model ortaya koyan bir tecrübedir.” (Mircea Eliade / Karşılaştırmalı Dinler Tarihçisi)

b) Dinin Kaynağı Nedir?

- ❖ Allah'ın (c.c.) Kur'an-ı Kerim'de bildirdiklerine şeksiz şüphesiz bir şekilde iman eden Müslümanlar, tarih boyunca her topluluğa bir peygamber gönderildiğine inanırlar. Allah bu gerçeği şu şekilde haber vermektedir:
- ❖ “Andolsun ki biz, ‘Allah'a kulluk edin ve tâğut'tan sakının.’ diye (emretmeleri için) her ümmete bir peygamber gönderdik. Allah, onlardan bir kısmını doğru yola iletti. Onlardan bir kısmı da sapıklığı hak ettiler. Yeryüzünde gezin de görün, inkâr edenlerin sonu nasıl olmuştur!” (Nahl sûresi 16/36) Dolayısıyla dinin Allah (c.c.) tarafından peygamberlere gönderilen ilahî kurallar bütünü olduğuna inananlar için dinin kaynağı konusunda bir sorun ve belirsizlik yoktur.

2) İNSANIN DOĞASI VE DİN

1) Din duygusu, fitri (doğuştan gelen) bir özelliktir. İnanmak insanın doğuştan beraberinde getirdiği bir duygudur. İnsanın maddi, bedensel ihtiyaçları olduğu gibi ruhunun da ihtiyaçları vardır. Bu yüzden insan her zaman ve her yerde yüce bir varlığa sığınma, güvenme ve ondan yardım dileme ihtiyacını hissetmiştir.

2) Din, insanın anlam arayışına ışık tutar ve sorularına cevap verir.

İslam inancına göre Hz. Âdem'den (a.s.) itibaren bütün insanlar, Allah (c.c.) tarafından gönderilen tevhid dininin esaslarını kavrayıp benimseyecek ve hayatlarını bu esaslara göre düzenleyecek kapasitede yaratılmışlardır.

3) Dinin özü, tabiîliktir (fitriliktir).

Fıtrat, insanın hem ruhi hem de fizikî bakımdan yaratılıştan sahip bulunduğu bütün özelliklerine denir. Kur'an-ı Kerim'de insanın fıtrata uygun davranması gerektiği ifade edilir. Çünkü Allah'ın (c.c.) emir ve yasakları insanın eğilim ve kabiliyetlerine uygundur.

4) İnsanın temel özellikleriyle uyumlu din, fıtrat dini olan İslam'dır. Kur'an-ı Kerim'de bu tabiiliği ve saflığı ifade eden kavramlardan biri de hanifliktir.

Haniflik: Tevhid dinidir. İlah olarak yalnızca Allah'ı (c.c.) kabul etmek ve yalnızca O'na kulluk etmek demektir. Hanif ise, Allah'ın emrettiği doğru yola girip o istikamette yaşayan kişidir.

Hanif kelimesi dini kitaplarda Müslim kelimesinin eş anlamlısı olarak kullanılmıştır.

5) Din, insanların hayatını düzenler.

İnsanlara yön verir, onları iyi ve faydalı şeyler yapmaya yöneltir.

6) Din, insanın güçlü ve güvende olmasını sağlar.

İnsan, dua, niyaz, iltica ile o yüce varlığa yalvarıp sığınır. Dindeki ahiret inancı bir yandan kişinin sorumluluk bilincini yükseltirken diğer yandan onu ahlaki bakımdan daha özenli ve dikkatli olmaya sevk eder.

3) İMAN VE İSLAM İLİŞKİSİ

İman, kelime itibarıyla bir kimsenin şüphe duymaksızın bir şeyi kabul etmesi, doğrulaması ve tasdik etmesi anlamına gelir.

Dini terim olarak iman; Allah'ın (c.c.) bir ve tek olduğuna ihlasla (samimiyetle) inanıp Hz. Muhammed'in (s.a.s.) peygamberliğini kabul etmek, onun Kur'an-ı Kerim aracılığıyla getirdiklerine inanmak ve bunlara teslim olmaktır. Bu inanca sahip kimseye mümin denir.

İnsan, beden ve ruh boyutları olan bir varlıktır. İnsanın ruh boyutunun en belirgin özelliği inanmaktır. Çünkü inanma duygusu insana yaratılışında verilen bir özelliktir.

İnsanlar ancak iman sayesinde hayatlarını belirsizlikten ve karmaşadan kurtarıp anlamlı hale getirir.

İslam kelime olarak; teslimiyet, itaat etmek, boyun eğmek, bağlanmak, barış ve esenlikte olmaktır.

Dini terim olarak ise; Yüce Allah'a itaat etmek, Hz. Peygamber'in getirdiklerinin hepsini kalp ile tasdik edip dil ile söyleyerek Allah'ın (c.c.) emir ve yasakları doğrultusunda yaşamaktır. İslami emir ve yasaklara uyan kişiye Müslüman denir.

İman ile İslam arasındaki ilişki nedir?

a) Dışta ve görünürde olana İslam, içte ve kalpte olana iman denilebilir.

- b) İman kalbin tasdik etmesi, İslam ise amel ve davranışlarla bu tasdikin eyleme taşınarak görünür kılınmasıdır.
c) İman kalple gerçekleşen tasdiktir. İslam ise dil ile ikrar, itaat, boyun eğme ve teslimiyettir.

4) İSLAM İNANÇ ESASLARININ ÖZELLİKLERİ

1. **İslam'ın inanç esasları sade, açık ve anlaşılabilir mahiyettedir.** Kapalılık ve anlaşılmazlık söz konusu değildir. Fıtrata uygun oldukları için akl-ı selim tarafından kolayca kabul edilir.
 2. **İslam'ın inanç esasları dogmatik değildir.** Çünkü dogma; belli bir konuda insanlar tarafından ileri sürülen bir görüşün sorgulanamaz bir gerçek olarak kabul edilmesidir. Oysa İslam inanç esasları insan ürünü değil, vahiy kaynaklıdır. Ayrıca İslam inanç esasları hakkında her türlü temellendirme, açıklama ve yorumlama yapılabilmektedir.
 3. **Aklı ve iradesi sağlıklı işleyen her insan İslam inanç esaslarını kavramak ve kabul etmek için kimsenin aracılığına ihtiyaç duymaz.**
 4. **İslam inanç esaslarının benimsenmesinde kişilerin hür iradeleri ve tercihleri gerekir.** Baskı ve zorlama ile bir kimsenin mümin olması İslam'ın özüne aykırıdır.
 5. **İslam inanç esaslarında itidal ve denge esas alınır.** İnsan, hata ve günahlarından korkmalı ama ibadetlerinin neticesinden de Allah'ın (c.c.) rahmetini ümitle beklemelidir.
 6. **İslam dini tevhid inancına dayanmaktadır. Tevhid,** bir ve tek olmak, birlemek gibi anlamlara gelir. Yüce Allah'ın varlığını ve birliğini kabul edip O'nu tek ve eşsiz yaratıcı olarak kabul etmek tevhid kavramıyla ifade edilir.
- Sonuç:** İslam'ın inanç esasları bir bütündür. Bu yüzden inanılması gereken şeylerin tamamına eksiksiz bir şekilde inanmak gerekir. İnanç esaslarının bir kısmına inanıp bir kısmına inanmayan kimseler mümin sayılmaz.

5) KUR'AN'DAN MESAJLAR: NİSÂ SURESİ, 136. AYET

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

“Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, derin bir sapıklığa düşmüş olur.” (Nisâ sûresi, 4/136)

Ayette;

- a) Cenâb-ı Allah'a (c.c.), Hz. Muhammed'e (s.a.s.), Kur'an-ı Kerim'e ve Kur'an-ı Kerim'den önce indirilen kitaba inanılması emrediliyor.
- b) Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr eden kimselerin hak dinden ayrılarak sapkınlığa düşecekleri haber veriliyor.
- c) Mümin olmak için inanç esaslarının tamamına inanmak gerekir. İnanç esasları bir bütündür.
- d) Bu esaslardan birine bile inanmayan kimsenin imanı geçerli değildir. Birini bile inkâr eden kimse, hak dinden sapmış sayılır.

İman esaslarını Hz. Muhammed (s.a.s.) de hadisleriyle ortaya koymuştur.

Bunlardan biri de Cebrail'in (a.s.) bir insan suretinde gelerek arkadaşlarının ortasında Hz. Peygambere iman, İslam ve ihsanı sorduğu hadistir. Cebrail (a.s.) sorular sorarak Hz. Peygamberin cevaplamasını ve böylece Müslümanların dinlerini öğrenmelerini istemiştir.

Hiz. Muhammed (s.a.s.), bu hadisinde “İman, İslam ve ihsanı” şu şekilde tarif etmektedir:

“İman, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe inanmandır. Yine kadere, hayrına ve şerrine iman etmendir...

İslam, Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın Resulü olduğuna şehadet etmen; namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermen, Ramazan orucunu tutman ve gücün yeterse Kâbe'yi haccetmendir...

İhsan, Cenâb-ı Allah'a, O'nu görüyormuşsun gibi kulluk etmendir. Sen onu görmüyorsan da O, seni mutlaka görüyor...” (Müslim, İman, 1)